

ความชุกของภาวะซึมเศร้าและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิต – สังคม
กับภาวะซึมเศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี

นางสาวภัทรีนาฏ บุญชู

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-13-1332-2

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE PREVALENCE OF DEPRESSION AND THE RELATIONSHIP
BETWEEN PSYCHO – SOCIAL FACTORS AND DEPRESSION OF
GRADE 10 STUDENTS IN UBONRAJATHANEE

Miss. Pattareenat Boonchoo

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science in Mental Health

Department of Psychiatry

Faculty of Medicine

Chulalongkorn University

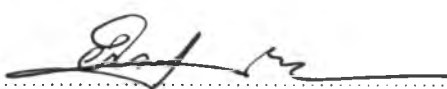
Academic Year 2000

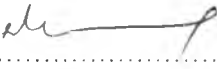
ISBN 974-13-1332-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความชุกของภาวะซึมเศร้าและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิต – สังคม
กับภาวะซึมเศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี
โดย นางสาวภัทรีนาฏ บุญชู
สาขาวิชา สุขภาพจิต
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงดวงใจ กสานติกุล

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะแพทยศาสตร์
(ศาสตราจารย์นายแพทย์ภิรมย์ กมลรัตน์กุล)

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงนันทิกา ทวีชาชาติ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์แพทย์หญิงดวงใจ กสานติกุล)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงสร้อย วรรณกุล)

บทรีนาฏ บุญชู : ความชุกของภาวะซึมเศร้าและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิต -
สังคมกับภาวะซึมเศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี (THE
PREVALENCE OF DEPRESSION AND THE RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHO - SOCIAL
FACTORS AND DEPRESSION OF GRADE 10 STUDENTS IN UBONRAJATHANEE)

อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์แพทย์หญิงดวงใจ กสานติกุล ; 86 หน้า, ISBN 974-13-1332-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความชุกของภาวะซึมเศร้าและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านจิต-
สังคม กับภาวะซึมเศร้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1,700 คน แบ่งเป็นชาย 799 คน หญิง 901 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อ
มูล ได้แก่ แบบวัดภาวะซึมเศร้า CES - D Scale, แบบสอบถามการรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และแบบ
สอบถามการปรับตัวทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Chi - square test, t-test และ Multiple linear regression
โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS / FW ผลการวิจัยพบว่า

1. ความชุกของภาวะซึมเศร้าในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เมื่อใช้จุดตัดคะแนน ≥ 16 เท่ากับร้อยละ
60.5 ความชุกในนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย คือ ร้อยละ 63.4 และร้อยละ 57.2 ตามลำดับ และเมื่อใช้
จุดตัดคะแนนที่ ≥ 22 พบความชุกร้อยละ 28.8 คิดเป็นนักเรียนหญิงร้อยละ 31.2 และนักเรียนชายร้อยละ 26.2
2. นักเรียนร้อยละ 25.6 เคยคิดฆ่าตัวตายและร้อยละ 5.7 เคยพยายามฆ่าตัวตาย นักเรียนหญิงมี
ความคิดและการพยายามฆ่าตัวตายมากกว่านักเรียนชายคือร้อยละ 62.84 และ 37.16 ของความคิดฆ่าตัวตาย
และร้อยละ 58.76 และ 41.24 ของการพยายามฆ่าตัวตาย
3. ปัจจัยด้านเพศ ผลการเรียน จำนวนพี่น้อง เศรษฐฐานะของครอบครัวและการอยู่ร่วมกับบิดา - มารดา
จริง มีความสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .001
4. นักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้าและไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยนักเรียนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้
ความสัมพันธ์ในครอบครัวสูงกว่านักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้า
5. นักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้าและไม่มีภาวะซึมเศร้ามีคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวทางสังคม (การปรับตัว
กับเพื่อนและครู) ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีภาวะซึมเศร้า มีค่าคะแนนเฉลี่ย
ในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและครูสูงกว่านักเรียนที่ไม่มีภาวะซึมเศร้า

ภาควิชา จิตเวชศาสตร์

สาขาวิชา สุขภาพจิต

ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4075236330 : MAJOR MENTAL HEALTH

Key word : PREVALENCE / DEPRESSION / GRADE 10 STUDENTS / PSYCHO – SOCIAL FACTORS / UBONRAJATHANEE

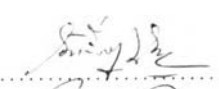
PATTARREENAT BOONCHOO : THE PREVALENCE OF DEPRESSION AND THE RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHO – SOCIAL FACTORS AND DEPRESSION OF GRADE 10 STUDENTS IN UBONRAJATHANEE.

THESIS ADVISOR : DUANGJAI KASANTIKUL, MD ; 86 pp. ISBN 974-13-1332-2

The purpose of this study was to study the prevalence and psycho – social factors related to depression of Grade 10 students in Ubonrajathanee. Samples were 1,700 Grade 10 students , 799 males and 901 females. The measurements included CES – D Scale family relationship perception and social adjustment questionnaires. The data were analyzed by percentage , mean , standard deviation , Chi – square test , t – test and Multiple linear regression with SPSS / FW programe.

The results of this study were

1. The prevalence of depression at the cut off score ≥ 16 in Grade 10 students was 60.5 % . The prevalence in female was higher than in male (63.4 % V.S. 57.2 %). At the cut off scores ≥ 22 the prevalence was found 28.8 % , 31.2 % in female and 26.2 in male.
2. 25.6 % of the students had suicidal idea and 5.7 % of the students had suicidal behaviors. Female students had suicidal idea and suicidal behaviors more than in male students (62.84 % V.S. 37.16 % of suicidal idea and 58.76 % V.S. 41.24 % of suicidal behaviors).
3. The factors , age , grade , number of sibling , economic status and living with parents were related to depression significantly ($p \leq .05 , .01$).
4. Depressed and nondepressed students had the family relationship perception mean scores differ significantly ($P \leq .001$). Nondepressed students had family relationship perception scores higher than depressed students.
5. Depressed and nondepressed students had the social adjustment scores (to friend and teacher) differ significantly ($p \leq .001$). Nondepressed students had the social adjustment scores higher than in depressed students.

Department.....Psychiatric.....Student's signature.....

Field of study.....Mental health.....Advisor's signature.....

Academic year...2000..... Co-Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความดีอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์แพทย์หญิง นันทิกา ทวิชาชาติ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์แพทย์หญิงดวงใจ กสานติกุล อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงสร้อย วรรณกุล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือ และชี้แนวในการดำเนินงานและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ซึ่งขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์แพทย์หญิงทัศนีย์ นุชประยูร และอาจารย์แพทย์หญิงศิริลักษณ์ ศุภปิติพร ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน และให้กำลังใจ จนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 19 โรงเรียน ตลอดจนคณะครูอาจารย์ และนักเรียนที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ อาจารย์วงศ์วรรณ วงศ์สุภา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง

ท้ายที่สุด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา-มารดา ซึ่งให้การสนับสนุนและให้กำลังใจเสมอมา และขอขอบพระคุณพี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ ทุกคน ที่มีส่วนช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดมา ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ภัทรีนาฏ บุญชู

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
คำถามของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
นิยามเชิงปฏิบัติการ.....	7
ขอบเขตในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัยรุ่น.....	9
ความหมายของคำว่า "วัยรุ่น".....	10
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของวัยรุ่น.....	12
ครอบครัวกับวัยรุ่น.....	22
อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนกับวัยรุ่น.....	24
ความหมายของภาวะซึมเศร้า.....	24
แนวคิดทฤษฎีของภาวะซึมเศร้า.....	26
ลักษณะอาการของภาวะซึมเศร้า.....	30
ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่น.....	31
การฆ่าตัวตายในวัยรุ่น.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. วิธีการดำเนินการวิจัย	41
รูปแบบการวิจัย.....	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	62
รายการอ้างอิง.....	69
ภาคผนวก.....	77
แบบสอบถาม.....	78
รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	85
ประวัติผู้วิจัย.....	86

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยตัวนักเรียน.....50
2	จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามปัจจัยด้านครอบครัว.....52
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่มีภาวะซึมเศร้าและมีภาวะซึมเศร้า 55
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่มีภาวะซึมเศร้าและมีภาวะเศร้าจำแนกตาม.....55
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการคิดและพยายามฆ่าตัวตาย.....55
6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีและไม่มีความคิดและการฆ่าตัวตาย จำแนกตามเพศ.....56
7	เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่มีภาวะซึมเศร้า และไม่มีภาวะซึมเศร้า.....57
8	เปรียบเทียบปัจจัยด้านครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีภาวะซึมเศร้าและไม่มีภาวะซึมเศร้า.....58
9	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การปรับตัวกับเพื่อน การปรับตัวกับครู ระหว่างกลุ่มที่มีภาวะซึมเศร้า และไม่มีภาวะซึมเศร้า 60
10	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน การปรับตัวให้เข้ากับครู กับภาวะซึมเศร้า 61
11	วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน การปรับตัวให้เข้ากับครู กับภาวะซึมเศร้า.....61